

**PEDAGOGIK ERUDITSIYANI RIVOJLANTIRISH ORQALI
O‘QITUVCHILARNING KASBIY – METODIK TAYYORGARLIGINI
TAKOMILLASHTIRISH
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНО -МЕТОДИЧЕСКОЙ
ПОДГОТОВКИ УЧИТЕЛЕЙ ПОСРЕДСТВОМ РАЗВИТИЯ ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ
ПОДГОТОВКИ.
IMPROVING THE PROFESSIONAL -METHODICAL TRAINING OF TEACHERS
THROUGH DEVELOPMENT OF PEDAGOGICAL TRAINING**

*Andijon davlat Pedagogika instituti
Psixologiya va pedagogika fanlar kafedrasida katta o‘qituvchisi: Turdiyeva Shoxidaxon
Andijon davlat Pedagogika instituti Aniq va Tabiiy fanlar fakulteti Kimyo ta’lim
yo’nalishi 2-bosqich 202-guruh talabalari
Valiyeva Mehrinoz
Zokirova Mohlaroy
Sobirova Charos*

<https://doi.org/10.5281/zenodo.19457338>

Annotatsiya: Mazkur maqolada pedagogik eruditsiya tushunchasining mazmun-mohiyati, uning o‘qituvchilarning kasbiy faoliyatidagi o‘rni hamda pedagogik eruditsiyani rivojlantirish orqali pedagoglarning kasbiy-metodik tayyorgarligini takomillashtirish masalalari ilmiy-nazariy jihatdan tahlil qilinadi. Shuningdek, pedagogik eruditsiyaning tarkibiy komponentlari, uni rivojlantirish omillari hamda ta’lim jarayonidagi samaradorlikka ta’siri yoritib beriladi.

Kalit so‘zlar: Pedagogik eruditsiya, pedagogik kompetensiya, kasbiy-metodik tayyorgarlik, pedagogik mahorat, innovatsion pedagogika, ta’lim samaradorligi.

Аннотация: В данной статье представлен научно-теоретический анализ содержания концепции педагогической эрудиции, её роли в профессиональной деятельности учителей, а также вопросов совершенствования профессионально-методической подготовки учителей посредством развития педагогической эрудиции. Также освещены структурные компоненты педагогической эрудиции, факторы её развития и её влияние на эффективность образовательного процесса.

Ключевые слова: педагогическая эрудиция, педагогическая компетентность, профессионально-методическая подготовка, педагогические навыки, инновационная педагогика, эффективность образования.

Abstract: This article provides a scientific and theoretical analysis of the content of the concept of pedagogical erudition, its role in the professional activities of teachers, and the issues of improving the professional and methodological training of teachers through the development of pedagogical erudition. It also highlights the structural components of pedagogical erudition, factors for its development, and its impact on the effectiveness of the educational process.

Keywords: Pedagogical erudition, pedagogical competence, professional and methodological training, pedagogical skills, innovative pedagogy, educational effectiveness.

Kirish. XXI asr ta’lim tizimi pedagog shaxsiga yangi talablarni qo‘ymoqda. Globallashuv jarayonlari, ilm-fan va texnologiyalarning jadal rivojlanishi ta’lim jarayonini modernizatsiya qilishni, o‘qituvchilarning kasbiy kompetensiyasini doimiy ravishda oshirib borishni talab etadi. Shu nuqtai nazardan pedagoglarning pedagogik eruditsiyasini rivojlantirish ta’lim sifatini

oshirishning muhim omillaridan biri hisoblanadi. Zamonaviy o‘qituvchi nafaqat o‘z fanini chuqur biluvchi mutaxassis, balki keng ilmiy dunyoqarashga ega, pedagogik jarayonni ilmiy asosda tashkil eta oladigan, innovatsion pedagogik texnologiyalarni samarali qo‘llay oladigan ijodkor shaxs bo‘lishi lozim. Pedagogik eruditsiya ana shu sifatlarning shakllanishida muhim o‘rin tutadi. Pedagogik eruditsiyaga ega o‘qituvchi o‘quvchilarning intellektual rivojlanishini ta’minlay oladi, ularning mustaqil fikrlash qobiliyatini shakllantiradi hamda ta’lim jarayonining samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Shu sababli pedagogik eruditsiyani rivojlantirish o‘qituvchilarning kasbiy-metodik tayyorgarligini takomillashtirishning muhim yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi.

Pedagogik eruditsiya tushunchasining mazmun-mohiyati. Pedagogik eruditsiya pedagogning keng qamrovli bilimga ega bo‘lishi, turli ilmiy sohalar bo‘yicha yetarli bilimga ega bo‘lishi hamda ushbu bilimlarni pedagogik faoliyatda samarali qo‘llay olish qobiliyatini ifodalaydi. Bu tushuncha o‘qituvchining umumiy madaniy saviyasi, ilmiy dunyoqarashi va pedagogik tafakkuri bilan chambarchas bog‘liqdir. Ilmiy adabiyotlarda pedagogik eruditsiya pedagogning kasbiy kompetensiyasining muhim tarkibiy qismi sifatida talqin qilinadi. Pedagogik eruditsiya o‘qituvchiga ta’lim jarayonini chuqur tahlil qilish, o‘quvchilarning yosh va individual xususiyatlarini hisobga olish hamda pedagogik muammolarni samarali hal etish imkonini beradi.

Pedagogik eruditsiya quyidagi tarkibiy qismlarni o‘z ichiga oladi:

1. pedagogik bilimlar – ta’lim jarayonining qonuniyatlari va tamoyillarini bilish;
2. psixologik bilimlar – o‘quvchilarning yosh va individual xususiyatlarini tushunish;
3. metodik bilimlar – o‘qitish metodlari va pedagogik texnologiyalarni egallash;
4. ilmiy dunyoqarash – turli fan sohalarini bo‘yicha keng bilimga ega bo‘lish;
5. madaniy va kommunikativ kompetensiya – pedagogik muloqot madaniyatini egallash.

Pedagogik eruditsiya o‘qituvchining kasbiy faoliyatida muhim rol o‘ynaydi, chunki keng bilimga ega pedagog o‘quv jarayonini yanada samarali tashkil eta oladi.

O‘qituvchilarning kasbiy-metodik tayyorgarligining nazariy asoslari. Kasbiy-metodik tayyorgarlik pedagogning professional faoliyatini samarali tashkil etishga xizmat qiluvchi muhim omillardan biridir. Kasbiy-metodik tayyorgarlik o‘qituvchining o‘z fanini o‘qitish metodikasini mukammal egallashi, ta’lim jarayonini samarali tashkil etish hamda zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish qobiliyatini o‘z ichiga oladi.

Kasbiy-metodik tayyorgarlik quyidagi asosiy komponentlardan iborat:

1. Nazariy tayyorgarlik – fan bo‘yicha chuqur ilmiy bilimlarga ega bo‘lish.
2. Metodik tayyorgarlik – o‘qitish metodlari va didaktik vositalardan samarali foydalanish.
3. Pedagogik kompetensiya – pedagogik jarayonni tashkil etish va boshqarish qobiliyati.
4. Kommunikativ kompetensiya – o‘quvchilar bilan samarali muloqot o‘rnatish.
5. Innovatsion faoliyat – yangi pedagogik texnologiyalarni qo‘llash.

Zamonaviy ta’lim tizimida o‘qituvchining kasbiy-metodik tayyorgarligi uning pedagogik eruditsiyasi bilan uzviy bog‘liqdir.

Pedagogik eruditsiyani rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari. Pedagogik eruditsiyani rivojlantirish pedagoglarning uzluksiz kasbiy rivojlanishini ta’minlovchi muhim jarayondir. Ushbu jarayon quyidagi pedagogik shart-sharoitlar orqali amalga oshiriladi:

Birinchi, o‘qituvchilarning ilmiy-metodik adabiyotlar bilan muntazam ishlashi ularning nazariy bilimlarini boyitadi va ilmiy dunyoqarashini kengaytiradi.

Ikkinchi, malaka oshirish kurslari, seminar va treninglarda faol ishtirok etish pedagoglarning metodik kompetensiyasini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Uchinchidan, pedagoglarning ilmiy-tadqiqot faoliyati bilan shug’ullanishi ularning ilmiy tafakkurini rivojlantiradi hamda pedagogik muammolarni ilmiy asosda tahlil qilish imkonini beradi.

To’rtinchidan, zamonaviy pedagogik texnologiyalar va axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish o’qituvchilarning metodik mahoratini oshiradi.

Beshinchidan, pedagoglarning ijodiy faoliyatini qo’llab-quvvatlash va innovatsion pedagogik tajribalarni ommalashtirish pedagogik eruditsiyaning rivojlanishiga ijobiy ta’sir ko’rsatadi.

Pedagogik eruditsiyaning ta’lim samaradorligiga ta’siri. Pedagogik eruditsiya ta’lim jarayonining samaradorligini oshirishda muhim rol o’ynaydi. Eruditsiyaga ega o’qituvchi o’quv jarayonini ilmiy asosda tashkil etadi, dars jarayonida turli metodlardan samarali foydalanadi hamda o’quvchilarning bilim olishga bo’lgan qiziqishini oshiradi.

Bundan tashqari, pedagogik eruditsiya o’qituvchining pedagogik mahoratini oshiradi, ta’lim jarayonining sifatini yaxshilaydi hamda o’quvchilarning mustaqil fikrlash qobiliyatini rivojlantiradi.

Pedagogik eruditsiyaga ega bo’lgan o’qituvchi o’quvchilar bilan samarali pedagogik muloqot o’rnatadi, ta’lim jarayonida yuzaga keladigan muammolarni tez va samarali hal qila oladi.

Xulosa. Xulosa qilib aytganda, pedagogik eruditsiya o’qituvchining kasbiy faoliyatida muhim ahamiyat kasb etadi. U pedagogning ilmiy dunyoqarashini kengaytiradi, metodik mahoratini oshiradi hamda ta’lim jarayonining samaradorligini ta’minlaydi. Pedagogik eruditsiyani rivojlantirish orqali o’qituvchilarning kasbiy-metodik tayyorgarligini takomillashtirish mumkin. Shu sababli pedagoglarning uzluksiz kasbiy rivojlanishini ta’minlash, ilmiy-metodik faoliyatini qo’llab-quvvatlash hamda zamonaviy pedagogik texnologiyalarni keng joriy etish muhim ahamiyatga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Azizxo’jayeva N. Pedagogik mahorat. Toshkent, 2018.
2. Tolipov O., Usmonboyeva M. Pedagogik texnologiyalar nazariyasi va amaliyoti. Toshkent, 2020.
3. Ishmuhamedov R. Ta’limda innovatsion texnologiyalar. Toshkent, 2019.
4. Zunnunov A. Pedagogika nazariyasi. Toshkent, 2017.
5. Xoliqov A. Pedagogik mahorat asoslari. Toshkent, 2016.
6. Sattarov B. O’qituvchi kasbiy kompetensiyasi. Toshkent, 2021.
7. Orifova D. Pedagogik eruditsiya va ta’lim samaradorligi. Toshkent, 2022.
8. Rahmonova M. O’qituvchilarda uzluksiz kasbiy rivojlanish. Toshkent, 2020.
9. Islomov T. Zamonaviy ta’lim va pedagogik innovatsiyalar. Toshkent, 2019.
10. Karimov I.A. Yuksak ma’naviyat – yengilmas kuch. Toshkent, 2015.